

STEEDS BETER

20 JAAR SIKB

STEEDS BETER 20 JAAR SIKB

LIBER AMICORUM VOOR WALTER DE KONING

Liber Amicorum voor Walter de Koning
directeur van 1998 tot 2018

Burgemeester van Reenensingel 101 | Postbus 420, 2800 AK Gouda
Tel. 085 - 486 24 50 | info@sikb.nl | www.sikb.nl

Kennis van kwaliteit in bodembeheer

Dit Liber Amicorum voor **Walter de Koning** wordt hem aangeboden ter ere van zijn afscheid als directeur van SIKB.

Collega's en mensen uit het netwerk van SIKB halen herinneringen op aan 20 jaar SIKB met Walter aan het roer. Ze blikken niet alleen terug, maar kijken ook vooruit.

Wat heeft SIKB bereikt en kan in de (nabije) toekomst nog bereiken?

Met bijdragen van:

De wereld is anders gaan acteren door SIKB <i>Kees Jonker (RWS Bodem+), Fred Mudde (IenW) en Eric Ruwiel (IenW)</i>	3
Keerpunten <i>Theo Edelman (Bodemkundig adviesbureau Edelman B.V.)</i>	9
Werken met Walter <i>Arthur de Groof (Programmasecretaris Bodembeheer bij SIKB sinds 2004)</i>	11
Binnen de laboratoriumwereld heerst nu rust <i>Jaap Willem Hutter (Technisch directeur bij SYNLAB Analytics & Service)</i>	13
Altijd reagerend <i>Jaap van der Bom (Bureaudirecteur NVPD)</i>	15
Baken voor mijn niet altijd even duidelijke koers <i>Dick van Pijckeren (Projectmanager HWBP Vecht & Programmasecretaris Water bij SIKB (2004 - 2008))</i>	17
Bruggenbouwer <i>Frank Agterberg (Directeur BodemenergieNL)</i>	19
Wie schrijft die blijft <i>Jan Keijzer (Unitmanager milieutechniek bij Kiwa)</i>	21
SIKBeker voor uitmuntend leiderschap <i>Corina Spek</i>	23
Stevig fundament voor het beheer van data-standaarden <i>Ruud Kersten (Programmamanager Informatiehuis Water)</i>	25
Kundig en met doorzettingskracht <i>Marjolein Verschuur en Joost Kuggeleijn (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Ministerie OCW)</i>	27
Herinnering aan Walter <i>Kees Keuzenkamp (Voorzitter CCvD Datastandaarden)</i>	29
Waardering voor Platform Baggernet <i>Paul Spaans (Voorzitter Platform Baggernet & Waterschap Vallei en Veluwe)</i>	30
Oog voor afstemming en overleg NEN en SIKB documenten <i>Saskia Schulten (Consultant NEN Milieu & Maatschappij)</i>	32
Walter is blijven bouwen <i>Arie Deelen, Boudewijn Goudswaard, Jos Theeuwen en Henk van Zoelen Respectievelijk voorzitter SIKB bestuur en (voormalige) leden van het SIKB bestuur</i>	34

Kees Jonker (RWS Bodem+)

Fred Mudde (IenW)

Eric Ruwiel (IenW)

De wereld is anders gaan acteren door SIKB

De mede door Walter de Koning geïnitieerde oprichting van SIKB in 1998 was strategisch bijzonder slim. Het eerste Paarse kabinet was kort daarvoor begonnen met een operatie die 'Marktwerving, deregulering en wetgevingskwaliteit' heette. In dat kader werd ook gekeken naar de mogelijkheden van certificering. Certificering als een zaak van marktpartijen ten dienste van de kwaliteitsborging.

Het is Fred Mudde gelukt om in het overvolle gebouw van het Ministerie van I&W een vergaderzaaltje te reserveren. Samen met Kees Jonker en Eric Ruwiel kijkt hij terug op 20 jaar SIKB en passeert en passant ook iets van de toekomst. Fred is beleidsmedewerker bij I&W, houdt zich sinds vijf jaar bezig met vuurwerk, maar was eerder in verschillende hoedanigheden betrokken bij bodem en ondergrondaangelegenheden. Ook Kees Jonker heeft een lange staat van dienst binnen de sector opgebouwd, en is nu adviseur Bodembescherming en Preventief Beleid bij Rijkswaterstaat Leefomgeving Bodem+. Eric Ruwiel is coördinator normalisatie en certificatie bij I&W en was onder andere getuige van de oprichting van SIKB.

Chronologisch verlopend gesprek

De chronologie biedt enige structuur aan het gesprek, waarbij de drie heren elkaar moeiteloos aanvullen. Het was in de jaren '90 dat er een forse groei optrad in het uitvoeren van bodemonderzoeken en bodemsaneringen. Talloos veel milieuadviesbureaus werden opgericht of verbreedden hun takenpakket om deze werkzaamheden uit te kunnen voeren. Dit leidde bij zowel de bedrijven als bij de overheid tot vragen over de kwaliteit van het werk.

Als een van de eerste antwoorden op die twijfel richtten een stuk of vijftien bureaus de Vereniging Kwaliteitsborging Bodembeheer (VKB) op. Walter, toen werkzaam bij Oranjewoud, was daar direct bij betrokken. Het oorspronkelijke doel was om de kwaliteit van milieu-hygiënisch bodemonderzoek te verbeteren.

Met interne protocollen en richtlijnen zou de reproduceerbaarheid, betrouwbaarheid en onderlinge vergelijkbaarheid van onderzoeksresultaten kunnen worden verbeterd en zou een kwaliteitsgarantie kunnen worden afgegeven richting overheid en opdrachtgevers.

Passend bij de tijdgeest

Dat paste uitstekend bij de omarming door het eerste Paarse kabinet van het begrip zelfregulering. Certificatie en normalisatie werden daarvoor als adequate instrumenten beschouwd. Premier Kok en zijn collega's, met name bij de toenmalige Ministeries VROM, EZ en SZW, wilden aansluiten bij het zelfregulerend vermogen in de samenleving. Het bedrijfsleven, zo werd vastgesteld, is in principe zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van diens producten en diensten. De gedachte was voorts dat, doordat bij certificatie en normalisatie verschillende belangen - met name van degenen die zich aan de normen moeten houden - worden betrokken, een draagvlak wordt gecreëerd voor de normen en voor de naleving daarvan. Tot slot zag men de meerwaarde in van de flexibiliteit van normalisatie en certificatie, in vergelijking met wetgeving. Flexibiliteit is vooral van belang wanneer het een onderwerp betreft dat veelvuldig aan verandering onderhevig is. Bijvoorbeeld de milieuwetgeving, die in de loop van de jaren steeds aan nieuwe ontwikkelingen moet worden aangepast.

Noodzaak tot verbreding

Walter dacht ondertussen verder en achtte de discipline bodembeheer alleen als te smal. Ook voor het werk op het gebied van bodembescherming en laboratoriumonderzoek was in zijn ogen een eigen kwaliteitsborging noodzakelijk. Vanuit de VKB richtte hij in 1998 samen met het Service Centrum Grond (SCG) de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) op. Enkele andere direct betrokkenen waren Henk van Zoelen en Arie Deelen. Zij komen op pagina 34 van dit Liber Amicorum aan het woord.

De eerste versies van de huidige BRL-en en protocollen, alsmede de ontwikkeling van nieuwe richtlijnen, werden door de VKB overgedragen aan SIKB. SIKB als een netwerkorganisatie waarbinnen overheid en bedrijfsleven samen praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen zouden maken voor (water)bodembeheer en, later, ook voor archeologie. En nog weer later voor het ontwikkelen van datastandaarden. Binnen SIKB bracht Walter de vrijwillige certificering door de VKB-leden samen met de verplichte accreditatie van de laboratoria. Uiteindelijk leidde dat ertoe dat bevoegde overheden alleen beschikkingen mogen afgeven die zijn gebaseerd op informatie die is aangeleverd door (wettelijk) erkende organisaties. De verplichting hiertoe werd opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit.

Belangrijke pilot

Eric Ruwiel herinnert zich nog goed het grote enthousiasme vanuit zijn ministerie voor dit initiatief tot een onafhankelijk platform. 'En ook vanuit EZ volgde men de ontwikkelingen nauwgezet en zag men SIKB als een belangrijke pilot. EZ was de trekker van dit overheidsbeleid en was zeer geïnteresseerd in de wijze van verankering van de richtlijnen. En VROM was een grootverbruiker van de instrumenten. Anders dan SZW staken wij alleen geld in het initiatief, en bemoeiden ons niet met de inhoud'. Alle drie de gesprekspartners memoreren de meerwaarde van een schemabeheerder als SIKB en de schema's die door certificeerders worden opgesteld, zoals Kiwa.

Dat voorkomt de menging tussen opsteller en controleur en de schijn van monopolisering. 'Walter scheidde het opstellen en beheren van de kwaliteitsborgende richtlijnen met die van het private toezicht in de dagelijkse praktijk. Daarnaast was hij in staat om werkelijk alle betrokken partijen aan tafel te krijgen, en te houden. Hij bood structuur en gaf iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid. Wat ook heel verstandig was, was om gelijk het bedrijfsleven als meebepalende en meebetallende partij te betrekken. Walter had scherp in de gaten dat de overheid geen financier voor de eeuwigheid zou blijven.

Sterker nog, hij realiseerde zich maar al te goed dat het Rijk een grillige partner is, ook als subsidiënt', aldus Ruwiel.

Er wordt verhaald over onder andere de AS 6700, bestemd voor het waarborgen van de kwaliteit van de uitvoering van de inspecties van bodembeschermende voorzieningen. 'Er was veel verzet tegen het initiatief voor zo'n richtlijn. VNO/NCW bijvoorbeeld vond dat de oorspronkelijke PBV documenten teveel werden gedomineerd door bedrijven die verdienen aan het aanleggen en controleren van deze voorzieningen. Walter slaagde erin alle, ook de aanvankelijk dwarsliggende, partijen aan tafel te krijgen. Hij speelde dat heel slim, wist wie als eerste wilde meebewegen'.

Gevoel voor de bal

Het brengt de heren op een van de meer weerbarstige relaties van SIKB, die met het inspectiewezen. Fred Mudde verhaalt hoe de komst van de schemabeheerder en de daarmee samenhangende instelling van de Raad voor Accreditatie niet één op één opging met de opbouw van de VROM-inspectie. 'Gevoel voor de bal moest nog worden ontwikkeld', kiest hij zijn woorden voorzichtig. Woorden als 'broodroof' en de beschrijving van een houding als 'dan trekken we ons helemaal terug' vallen.

V.l.n.r.: Kees Jonker, Fred Mudde en Eric Ruwiel

Het was, zo blijkt, voor verschillende actoren wennen aan de nieuwe verhoudingen. 'De overheid creëert gelegenheid tot misbruik' was voor de ene partij het credo, 'wie bepaalt betaalt' voor een ander en een derde wilde keihard handhaven, mede vanwege de door SIKB ontwikkelde documenten. Het nieuwe ILT, geboren uit de inspecties van RWS en VROM, stond die laatste koers voor, vertellen Ruwiel, Jonker en Mudde.

Het is een golfbeweging, waarbinnen het grosso modo toch vooral gaat om het vertrouwen hebben in de wereld. Accepteren dat het niet altijd vlekkeloos verloopt, dat er altijd cowboys binnendringen, maar als overheid erop kunnen rekenen dat het bedrijfsleven zijn verantwoordelijkheden kent, en neemt. 'Ook wetgeving zal op onderdelen en voor kwaadwillenden altijd tekortschieten'. De gesprekspartners doen een uitstapje naar de jeugdzorg. Ook daar is een systeem van certificering opgezet. Er zijn nu meer ogen die meekijken en dus eerder kunnen signaleren wanneer iets fout gaat. Dat levert uiteindelijk meer kwaliteit op, constateren zij.

Unieke positie

Terug naar de eigen sector, want die is zeker ook internationaal zo bijzonder. Nederland is het land met de meeste regels, wordt erkend. Dat komt omdat wij onze grond vele malen meer hergebruiken dan waar ook ter wereld. Jonker vertelt over een recent bezoek aan Noorwegen, waar op het gebied van bodembescherming nog geen enkele eis is ontwikkeld. 'Omdat daar lang niet zo intensief wordt gegraven, verschoven en heringericht als in ons eigen land'. Mudde ziet ook de eerste grote bodemschandalen als veroorzaker van onze unieke positie. 'Met die enorme saneringsopgaven, zoals in Lekkerkerk, is het balletje gaan rollen, is de wens ontstaan om dat soort vervuilingen te gaan voorkomen'. Voor Ruwiel ligt daar ook de zorg en opgave voor de komende tijd. 'Er komen telkens nieuwe producten op de markt, die nieuwe vormen van verontreiniging mogelijk maken. Het zal een van de taken voor SIKB zijn om daar voortdurend alert op te blijven'. Het netwerk van SIKB, waarbinnen ook fabrikanten zich begeven, biedt daarvoor voldoende garantie, merken zij op. Jonker geeft als voorbeeld het onderzoek naar de negatieve effecten van biobrandstof. 'Boeiend om te zien hoe tijdens een kennisbijeenkomst inspecteurs van tankinstallaties signalen over vervuiling melden. Wat vervolgens door SIKB wordt opgepakt om een landelijk onderzoek te starten'.

Kennisdelen cruciaal

Die kennisbijeenkomsten worden zeer gewaardeerd, zo blijkt. Het gaat niet alleen om de richtlijnen en protocollen, het gaat misschien nog wel meer om het delen van kennis. Want dan komt de behoefte aan, en het gebruik van die richtlijnen vanzelf

wel, is hun mening. Juist die combinatie voorkomt het beeld dat protocollen innovaties hinderen. Het tegendeel is waar. Er doet zich een interessante mix voor van verschillende geldstromen, vanuit beheer, vanuit onderzoek. En opnieuw valt de naam van Walter. Hij wist met SIKB niet alleen een kritische massa te genereren, voldoende om inmiddels 20 jaar als stichting succesvol te opereren, maar ook de scope genoeg te verbreden. De kennis die wordt opgeslagen in de richtlijnen ook breed te delen en voortdurend door te ontwikkelen.

Wereld is veranderd

‘Is de wereld anders gaan acteren door SIKB?’, vraagt Fred Mudde zijn collega’s. Ja, stellen Eric Ruwiel en Kees Jonker. Het bedrijfsleven werkt goed met de documenten en er is minder verontreiniging. Dat wordt ook bevestigd door bewegingen als die van BOVAG en Kiwa richting SIKB. Zij zien dat daar het overleg tussen alle betrokkenen is geoptimaliseerd. En eigenlijk, constateren de drie gesprekspartners gezamenlijk, ligt daar de grootste toekomstige opgave van SIKB. ‘Wat hier in Nederland is ontwikkeld, kan een voorbeeld zijn voor Europa en de rest van de wereld. Die expertise en ervaringen moeten worden uitgedragen. Het is aan Nederland, in casu dus ook aan SIKB, om het beheer en de bescherming van de bodem en de ondergrond elders te professionaliseren.’

TvO

Theo Edelman

Bodemkundig adviesbureau Edelman B.V.

Keerpunten

Wat gebeurde er toch allemaal in de bodemwereld zo’n kwart eeuw geleden? Onze volksvertegenwoordigers waren boos over een reeks incidenten met de geur van gesjoemel. De minister was druk met het beantwoorden van Kamervragen over dubieus bodemonderzoek. Adviesbureaus en laboratoria zouden het niet al te nauw nemen met de kwaliteit van hun werk. Het Service Centrum Grond zou onterecht niet-reinigbaarheidsverklaringen voor verontreinigde grond of gerelateerde producten hebben afgegeven. En dat in een beleidsveld waar het tot dan toe vooral om rijksgeld ging.

Adviesbureaus met het begrip kwaliteit hoog in het vaandel zagen met lede ogen aan hoe collega bureaus het minder nauw met de kwaliteit namen en misschien wel dankzij dat aan veel werk kwamen. Zij hadden last van het slechte imago van bodemonderzoek. De Werkgroep Bodem van het ONRI zette alles op alles om kwalitatief goed bodemonderzoek uit te voeren, door in protocollen op te schrijven hoe dat precies en controleerbaar moest. Daarvoor richtten zij in november 1996 de VKB op, met maar liefst 450 belangstellenden als getuige.

Later richtten verschillende partijen de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer op, met als doel in nauw overleg tussen overheid en private partijen via certificering de kwaliteit van het bodemonderzoek te borgen. De minister van VROM had eerder gedoeld op een zwarte lijst van slechte bedrijven, maar er kwam een witte lijst met bedrijven die hun zaken aantoonbaar voor elkaar hadden. Een vroeg geval van omdenken! Het werken met gecertificeerde bedrijven werd later zelfs wettelijk verplicht.

20 jaar na de oprichting is SIKB uitgegroeid tot een gerenommeerde en gerespecteerde organisatie. Dat is voor een groot deel te danken aan de directeur Walter de Koning, die vanaf het begin op bezielende wijze leiding gaf aan de organisatie. Walter kon goed overweg met overheden en bedrijven, met juristen, beleidsmakers en technici. Samen met het op afstand opererende bestuur en alle participanten is hij erin geslaagd het werkgebied van SIKB te promoten en zelfs te verbreden en

te verdiepen. De verbreding vond plaats tot ver buiten de grenzen van de bodemsanering. De verdieping leidde tot het entameren van belangwekkend onderzoek, prima bezochte en gewaardeerde jaarcongressen en het adviseren over belangrijke wetsvoorstellen.

En hoe nu verder? Walter de Koning gaat andere dingen doen. Hij gaat zich nog meer met monumentenzorg bezighouden. Een onderdeel daarvan is het restaureren van kerkorgels. In dit verband is het toch wel aardig om te vermelden dat Henk Koster de opvolger van Walter de Koning is.

Rest mij nog Walter zeer te bedanken voor zijn nimmer aflatende inspanningen en voor de goede samenwerking, vanaf het prille begin tot op heden. Dankzij Walter zit er muziek in de kwaliteitsborging voor het bodembeheer. Dat is een prima opmaat voor de kwaliteitsborging in het veel bredere omgevingsbeheer, dat met de op stapel staande Omgevingswet zijn entree zal doen.

Hoeveel tijd heeft onze nieuwe directeur nodig om zich in te werken? Ik denk dat dit snel zal gaan, gelet op de grondige kennis van Henk over juridische en technische bodemaspecten en zijn jarenlange ervaring binnen en buiten SIKB, met overheden, kennisinstituten en bedrijven. En dat is ook nodig, want Henk zal moeten zorgen voor een toonaangevende plek van de bodemonderwerpen in de integrale wereld van de Omgevingswet. Dat is nog een hele uitdaging, waarbij Henk op de steun van velen kan rekenen.

Na de droge zomer van 2018 zal bodem opnieuw en anders in de belangstelling staan. Is ons land wel voldoende klimaatbestendig ingericht? Op welke wijze kunnen wij tijden van droogte en van natheid beter doorstaan? En op welke wijze kan de landbouw zich beter staande houden? Ook het opwekken van energie vraagt veel van de bodem. Ik ben benieuwd welke onderwerpen na bodemverontreiniging, bodembescherming, archeologie en data op het programma zullen komen, waar SIKB het verschil kan maken met het samenbrengen van partijen, het ontwikkelen van kennis en natuurlijk met het formuleren van beoordelingsrichtlijnen en protocollen.

Keerpunten voldoende. Niet alleen in de personele bezetting van SIKB, maar ook in de onderwerpen en de accenten van deze organisatie. Ik hoop dat de bodem de komende jaren voldoende aandacht krijgt en blijvend als belangrijk onderdeel van onze totale omgeving zal worden gezien. Aan Henk zal het niet liggen, hij heeft er zin in. Dat zal ook wel moeten. Een leefbare wereld kan immers niet zonder een gezonde bodem. Ik doe een oproep aan u naar vermogen mee te doen, want Henk kan het niet alleen...

Arthur de Groof

Programmasecretaris Bodembeheer bij SIKB sinds 2004

Werken met Walter

Werken met Walter, ik kan het iedereen aanbevelen. Ik heb het bijna 24 jaar gedaan en dat er nu een einde aan komt is niet mijn keuze. Zoals bekend heeft hij, afgezien van zijn toch al royale achternaam, twee titels. Hij zal de laatste zijn om je eraan te herinneren, maar toch, het verloop van de meeste gesprekken verradt het vrij snel. Zijn systematische manier van vragen stellen: organisatorisch vermogen (drs. in de bedrijfskunde) en de diepgang, vooral op de details, de meester in de rechten. Hij is pas tevreden als hij het naadje van de kous weet.

Voor mij werkt dat, zeker in één op één gesprekken, heel goed. Als academicus met een slordige 30 jaar werkervaring kom ik ook zelfstandig een heel eind, maar na een gesprek met Walter kun je er gevoeglijk vanuit gaan dat er niks is gemist. In een grotere vergadering is het ook vaak effectief. Maar daar treedt ook weleens een bijeffect op waarbij, hoe zal ik het zeggen, de eindtijd wat elastisch wordt.

Werken met Walter, het vraagt wel wat van je. Hij is een eersteklas doorzetter en probeert zoveel mogelijk gedaan te krijgen met de altijd beperkte middelen. Als je het gevoel hebt dat je tijd meer dan gevuld is dan kan er nog wel een taak bij: *managing by being convincing*. De werkdruk is dan ook doorgaans behoorlijk, maar er komt veel tot stand. Ik denk dat we toch wel mogen zeggen dat er na 20 jaar een kwaliteitsstructuur is gebouwd die doet wat die moet doen. Niet voor niets klopten regelmatig brancheorganisaties bij SIKB aan met de vraag of we voor hen niet iets vergelijkbaars konden ontwikkelen. Met oog voor een logische samenhang werd niet elk van die verzoeken ingewilligd, maar in voorkomende gevallen ook wel, en dat heeft van SIKB een unieke organisatie gemaakt waarin meerdere sectoren elkaar ontmoeten. Met de bodem als bindmiddel.

Werken met Walter, het geeft je een veilig gevoel, in meerdere opzichten. Als je zelf wat mist dan pikt hij het wel op. Als je met een probleem bij hem komt dan stelt hij gerichte vragen, gaat de dialoog met je aan, je denkt er samen over na en binnen de kortste keren sta je weer buiten en weet je precies wat je moet doen.

En als er dan eens een keer iets niet helemaal goed gaat steunt hij je door dik en dun.

En dan wil ik nog even iets aanstippen wat o zo belangrijk is, maar weleens wordt vergeten: humor. Hij is er niet scheutig mee: er zullen de nodige contacten zijn die nooit kennis gemaakt hebben met de humor van Walter. Zijn humor is ook een beetje onnavolgbaar. Op de uitjes moesten ze ons regelmatig bij elkaar vegen van het lachen. Een van de eisen die het huidige personeel van SIKB dan ook aan Walters' opvolger stelt is dat de humor blijft. Zij die Henk kennen weten dat dat wel goed zit.

Jaap Willem Hutter

Technisch directeur bij SYNLAB Analytics & Service

Binnen de laboratoriumwereld heerst nu rust

Voor de laboratoriumbranche kwam SIKB op het juiste moment van de grond, en op de juiste wijze. Eind jaren negentig werkte het toenmalige Ministerie van VROM aan de opstelling van het Bouwstoffenbesluit.

Deze regelgeving ter bescherming van de bodem bij het toepassen van bouwstoffen en hergebruik van grond en baggerspecie trad op 1 januari 1999 in werking. Een van de aanleidingen tot deze regelgeving was de wens van de overheid om de eisen voor het testen van bouwstoffen beter vast te leggen. Daartoe stelde de branche vervolgens zelf een accreditatieprogramma op, de AP04, voor grondonderzoek naar de milieu-hygiënische kwaliteit en toepassingsmogelijkheden van een partij grond of baggerspecie. Met dit document werd een antwoord gegeven op de kritiek dat er te veel verschillende mogelijkheden bleken in de uitkomsten van onderzoek tussen verschillende laboratoria. "Je kunt de uitkomsten kopen", was een regelmatig gehoorde kreet.

Het maken van een kwaliteitsslag was dus belangrijk voor de laboratoriumbranche, en dat de AP04 kon worden ondergebracht bij SIKB was daarin een evidente toevoeging. Een onafhankelijk platform als beheerder, en waar werkelijk alle betrokkenen aan tafel zitten. VROM waardeerde dan ook die stap en stimuleerde dat ook andere onderdelen van bodemanalyses, zoals van grondwater, binnen een dergelijke regeling zouden komen, wat uiteindelijk in verschillende fasen heeft geleid tot de huidige versie van de AS 3000.

Dit proces van vele jaren, nu in enkele zinnen geschetst, heeft in Nederland geleid tot een heel stabiele situatie. De kwaliteitsborging staat als een huis. Binnen de laboratoriumwereld heerst nu rust. Dat is natuurlijk een verdienste van de sector zelf, maar is ook zeker te danken aan SIKB, en aan Walter in het bijzonder.

Een super heldere denker, die altijd van opmerkelijk veel kennis blijkt weet te geven en als geen ander de kern van de zaak weet te duiden. Ook heeft hij ertoe bijgedragen dat Nederland internationaal als een groot voorbeeld wordt gezien van integrale kwaliteitsborging, met daarvoor ontwikkelde gremia die als een toonbeeld worden beschouwd hoe dat kan werken.'

TvO

Jaap van der Bom

Bureaudirecteur NVPG (Nederlandse Vereniging Van Procesmatige Grondbewerkingsbedrijven)

Altijd reagerend

Hoe ging het binnen het werkveld bodembeheer steeds beter?

'Het bedrijfsleven had behoefte aan goede richtlijnen om op eerlijke wijze te kunnen concurreren, door een gelijke werkwijze na te streven en te zorgen voor de betrouwbaarheid daarvan voor de overheid. Binnen dit private stelsel hebben we als werkveld vervolgens zelf de inspanning gepleegd en samen afspraken gemaakt'.

Welke rol heeft SIKB, in casu Walter daarin gespeeld?

'Kijk, Walter is een bruggenbouwer tussen bedrijf en overheid, dat is zijn persoonlijke kracht. Hij heeft gezorgd voor consensus over de uitgangspunten, maar ook de raakvlakken die er zijn met name op het gebied van de wetgeving. Dat is belangrijk, want in principe is alles geborgd in de wetgeving via het Besluit Bodemkwaliteit. Daarom is het ook zo cruciaal dat alles goed in de documenten staat'.

En welke rol heeft SIKB in de toekomst daarin te spelen?

'In principe zal er niet direct veel veranderen' verwacht Jaap. 'We hebben het onszelf wel complex en moeilijk gemaakt door met een receptuur te komen die heel ingewikkeld en ook wat belerend is opgesteld. Er is weinig mogelijkheid om de kennis die er is tot uitdrukking te laten komen. Het is nu teveel doorgeschoten. Zoals het op papier staat, kan het soms helemaal niet. Dat levert soms problemen op, met name omdat de ILT als toezichthouder alles letterlijk neemt. We zouden in de toekomst dus meer moeten streven naar het vastleggen op hoofdlijnen. SIKB zou die verbetering moeten gaan maken in de richtlijnen, samen met het bedrijfsleven. Het teruggaan naar de hoofdlijnen zal nog best een grote uitdaging zijn'.

Want als het steeds beter moet blijven gaan, wat zijn dan de opgaven voor de sector?

'De opgave voor de reinigungssector zal zijn het volledig invulling moeten geven aan de werkmethodes. Dit hebben we met elkaar opgeschreven en doen we dat dan ook in de praktijk? Ik loop al 20 jaar mee, stond ook aan het begin van SIKB. Vanuit de oude VKB-protocollen was het doel vooral om het de concurrenten zo moeilijk mogelijk te maken. Dat mag natuurlijk nooit de bedoeling zijn.

Ik zeg altijd: "laten we nou eens doen wat er staat". Maar niemand doet dat in de praktijk. Dus het is zaak te kijken naar de doelstelling van het protocol. Daar zou de norm meer op moeten aansluiten.

We streven nu in deze sector naar circulair werken, en dat vergt nog meer het kijken naar waar nu behoefte aan is, wat vraagt de markt van ons? Daar ligt uitdaging voor de sector'.

Hoe kijk je terug op jouw samenwerking met Walter?

'Ik heb met heel veel plezier met Walter gewerkt en naast zijn deskundigheid is het ontzettend plezierig dat hij altijd reageert op een mail. Je kon hem ook altijd aanspreken en vragen naar zijn mening of visie.'

EW

Dick van Pijckeren

Projectmanager HWBP Vecht & Programmasecretaris Water bij SIKB (2004 - 2008)

Baken voor mijn niet altijd even duidelijke koers

Het was een aangename verrassing om te ontdekken dat ruim tien jaar na mijn vertrek bij het SIKB er blijkbaar genoeg herinneringen waren aan mijn persoon om me te vragen voor deze kleine bijdrage aan het afscheid van Walter. Ik vind het een grote eer.

Ik heb het niet nagevraagd bij anderen, maar ik denk zo dat iedereen in zijn loopbaan een aantal personen ontmoet en mee samenwerkt, die een stempel zetten op de verdere ontwikkeling van je carrière. Voor mij is Walter een dergelijk persoon, een soort baken voor mijn niet altijd even duidelijke koers.

Ik herinner hem als iemand die enerzijds heel sturend is op doelen en resultaat, maar tegelijkertijd veel ruimte geeft voor een eigen invulling en ontwikkeling. Voor mij werkte dat uitstekend en ik heb daardoor hele goede herinneringen aan de periode bij SIKB, en in het bijzonder aan Walter.

En ook vanwege nevenactiviteiten zoals het *raften* in Zoetermeer, de etentjes na bijzondere gelegenheden of resultaten, en de kookworkshop ergens in Gouda. De recepten van toen staan nog steeds bij mij thuis in een rekje op het aanrecht.

We hebben samengewerkt in de periode (ongeveer) 2004 - 2008. Heel precies weet ik het niet, behalve dan dat het de periode was waarin SIKB nadrukkelijker ging werken aan de verbetering en borging van de kwaliteit van het waterbodemonderzoek, saneringsplannen, saneringen en het ver- en bewerken van verontreinigde waterbodems. Een logische uitbreiding van het domein bodem naar waterbodem. Meer van hetzelfde, is weleens gedacht. Dat was het zeker niet. Het was ook een introductie in een deelverzameling nieuwe stakeholders.

Walter wist heel goed waar het moest eindigen; een gedragen set kwaliteitseisen, met name proceseisen, om de kwaliteit van werk aan waterbodems te borgen en de verantwoorde inzet van financiële middelen te garanderen. Dat was de boodschap die ik mee kreeg. En het vertrouwen dat ik me wel zou redden in de weg daarnaartoe.

Ik was me er toen nog niet heel bewust van, maar hij sprak me aan op waar ik nog steeds het meest enthousiast van word: het inhoudelijk samenwerken met mensen om samen een uniek product neer te zetten. Walter wist dat zo te organiseren dat ik mij kon ontwikkelen en dat mijn enthousiasme SIKB weer verder hielp in de eigen ontwikkeling. Daar ligt naar mijn mening ook zijn kracht en de sleutel voor zijn successen. Ik had een duidelijk kader en doel, ontving veel vertrouwen en voldoende raad en daad. En had er plezier in om iets goeds neer te zetten voor SIKB.

Ik heb deze periode bij SIKB als bijzonder leuk ervaren. De combinatie van een duidelijk kader, en het gekregen vertrouwen was bijzonder plezierig. Het schrijven van dit stukje roept goede herinneringen op, en ook wel een klein beetje heimwee...

Walter, dank je wel en het ga je goed!

Frank Agterberg

Directeur BodemenergieNL

Bruggenbouwer

Walter als bruggenbouwer. Zo heb ik hem in alle verschillende settings leren kennen. Iemand die heel gedegen werkt, met een zwaar commitment aan zijn opdracht. Daarbij bleef zijn gevoel voor humor doorgaans achter een pokerface verborgen.

'De meest intensieve periode voor mij was die binnen het toenmalige SKB als buurman van SIKB bij CURnet in huis. In een tijd dat de bodemwereld nog sterk verdeeld was in twee kampen. Gechargeerd: de "traditionele" saneerders versus de "progressieve" gebruikers. De klassieke bodembewerker die in de geest van Lekkerkerk als grootste opgave ziet het schoonmaken van de grond, tegenover een opkomende generatie die de bodem duurzaam wil inzetten voor groene grondstoffen, energie, infrastructuur etc.. Die twee werelden stond diametraal tegenover elkaar. Walter was het die een brug sloeg. Die strategisch opererend de weg opende waar beide werelden zicht kregen op elkaars kennis, ervaringen en visie'.

'Dat schakelen van Walter tussen de oude en nieuwe bodemwereld is velen in die tijd ontgaan. Sommigen ervoeren het eerder als belemmerend, want zij hadden toch het gelijk aan hun kant? Dat wij nu langzamerhand elkaars taal zijn gaan begrijpen en zijn leren spreken, is zonder meer een van Walters verdiensten'.

'Het Expertisenetwerk Bodem en Ondergrond (ENBO) was voor Walter ook zo'n brug. Hij besteedde er een kerstvakantie aan om een strategisch plan voor het ENBO voor te stellen. Hij herkende de behoefte aan gedeelde expertise tussen partners van de initiatiefnemers SKB, SIKB en Bodemplus zoals Rijkswaterstaat, Deltares en RIVM. Het nog altijd voortdurende succes van ENBO is mede te danken aan dat inzicht en die bereidheid van verschillende spelers zich daarvoor in te zetten'.

'Dat strategisch inzicht heeft hij ook gehad in de tijd dat de overheid subsidies ging terugdraaien. Walter was de eerste die de vraag stelde "Hoe kunnen we elkaar helpen, in plaats van vliegen af te vangen?" Er zijn desondanks organisaties gesneuveld waaronder SKB, maar de schade had veel groter kunnen zijn'. 'Tot slot nog een recentelijke poging tot het bouwen van een brug. Er is en wordt nog altijd flink geworsteld met het fenomeen bodemenergie in de diverse bodemrichtlijnen.

Op detailniveau gaat het redelijk goed, maar “overall” loopt het niet lekker in de markt. Dat heeft in betreffende sector gaandeweg tot veel irritatie geleid. Walter heeft dat adequaat opgepakt en - al ging dat volgens mij bijna ten koste van hemzelf - zich voor de leeuwen geworpen in een zeer confronterende sessie met de branche. Dat typeert hem. Het gaat hem niet om hemzelf, over hoe er over hem wordt gedacht en geoordeeld, het gaat hem om de zaak, om de inhoud, om het uiteindelijke doel te bereiken. Daarvoor mag hij krediet krijgen - vandaar deze bijdrage.’

TvO

Jan Keijzer

Unitmanager milieutechniek bij Kiwa

Wie schrijft die blijft

Wie schrijft die blijft. In al de jaren dat SIKB bestaat heeft het programmabureau, waaraan Walter vanaf het begin leiding aan heeft gegeven, veel documenten geproduceerd. In het begin werd de basis gevormd door de VKB-protocollen en het AP04, waaraan ik zelf ook een bijdrage heb geleverd. Als CCvD lid kreeg ik iedere twee maanden een dikke envelop, die maar net door de brievenbus paste. Gelukkig was SIKB een voorloper om informatie volledig digitaal uit te wissen en via de website te delen met de doelgroep.

De BRL-en en protocollen werden in 2007 opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit, waardoor een verplichte branche-certificering tot stand kwam, met een eigen dynamiek. Naast private marktpartijen werden de overheid en de publieke toezichthouder steeds nadrukkelijker een partij waarmee rekening moest worden gehouden, bij de vaststelling van de documenten. Een situatie waarin SIKB een sleutelpositie inneemt, maar die ook erg complex is om de neuzen van alle partijen dezelfde kant op te krijgen. Talloze discussies, soms tot diep in de avond, zijn gevoerd tussen SIKB, certificatie-instellingen, ILT en branche-vertegenwoordigers over de richting waarin, waarom, waarvoor en vooral hoe kwaliteitsdoelstellingen kunnen worden beschreven in doel- en middelvoorschriften.

Het werkveld is de afgelopen 20 jaar ook sterk verbreed. Nieuwe onderwerpen zijn opgepakt, zoals bodembescherming, archeologie, data-uitwisseling en de aanleg van bodemenergiesystemen. Daarnaast zijn er diverse instrumenten (HUM,s,

BUMs, visitaties, apps etc.) ontwikkeld om de toetsende overheid een handreiking te geven om toe te zien of de werkzaamheden juist worden uitgevoerd. Niet primair gericht op certificering, maar juist ondersteunend voor een breder draagvlak tussen publiek en privaat.

Wie schrijft die blijft. Ook de komende jaren zullen normdocumenten worden aangepast, vereenvoudigd, van essentiële eisen voorzien worden etc. Werk dat door Henk Koster wordt opgepakt. De opgedane werkervaring rond certificering zal Walter nu gaan inzetten voor de stichting ERM. Aangezien SIKB en ERM in hetzelfde pand zitten, blijven we elkaar ook straks nog regelmatig tegenkomen.

Bedankt voor de jarenlange samenwerking en veel succes.

Corina Spek

Office Manager bij SIKB (2001 - 2005)

SIKBeker voor uitmuntend leiderschap

Het werkende leven bij SIKB had vooral veel structuur: vergaderingen: bestuur, programmaraad, college van deskundigen, van beleid tot uitvoering: elk niveau zat aan tafel. Er werd heel wat vergaderd! Met de komst van het College van Archeologische Kwaliteit (voorloper van het CCvD Archeologie - red.) en de oprichting van het onderdeel waterbeheer was SIKB volwassen geworden.

Het team bestond in die tijd uit: Arthur de Groot (Bodem), Esther Wieringa (Archeologie) en Jeroen Haan (Waterbodem). Het netwerk was al groot: veel online relaties door voor die tijd hoge aantallen bezoekers op de SIKB website. En door en boven alles heen was daar Walter: het fundament, de smeeroilie, de idealist, de kadersteller en de perfectionist. Walter was SIKB, SIKB was Walter.

Maar soms was daar ook een Walter die een andere kant liet zien. Walter de familieman, die de jaarlijkse familie Canastadrive organiseerde. Hiervoor had hij op zaterdagavond de vergaderruimten en de keuken van het CURnet nodig en facilitaire ondersteuning van het secretariaat. Als tegenprestatie kreeg ik als deelnemer vooraf een 'training' Canasta. Maar Walter zou Walter niet zijn als er niet aan iedere deelnemer een certificaat werd uitgereikt.

De leuke (en drukste) momenten in mijn periode bij SIKB waren wel als er iets nieuws geïnitieerd werd. Zo was daar het eerste SIKB-congres in 2004. De voorbereidingen, het programma, de spanning over het aantal aanmeldingen, alles kreeg de volle aandacht. Maar ook staat me de verrassing en de blijdschap van Walter nog voor ogen bij de mededeling dat de locatie en catering aangeboden werden door de provincie Noord-Brabant. Want de financiën bij SIKB waren beperkt, maar de inzet van Walter was onbeperkt. Dat brengt mij op het volgende item: de SIKBeker. Ik weet niet of de SIKBeker nog bestaat, maar ook dit was zo'n nieuw project in mijn periode, evenals de vernieuwing van de huisstijl.

Maar, die SIKBeker. Hoe moest die er uitzien? Aan het ontwerp bureau, dat in die periode ook de lay-out van de nieuwe huisstijl presenteerde, werd gevraagd om enkele tekeningen te maken, waaruit destijds de vorm van de trofee is gekozen. Niet alle ontwerpen voldeden vanzelfsprekend aan de maatstaf van Walter, maar de onverholven afschuw die op zijn gezicht stond bij één van de ontwerpen was een foto waard. Ook dit was Walter, uitgesproken in zijn mening, dicht bij zichzelf.

Dit jaar draag ik dan ook de SIKBeker voor 'uitmuntend leiderschap' voor aan Walter de Koning, een man die door authentiek leiderschap, veel inzet en doorzettingsvermogen een instituut van fomaat heeft neergezet in het bodemlandschap.

Ruud Kersten

Programmamanager Informatiehuis Water

Stevig fundament voor het beheer van data-standaarden

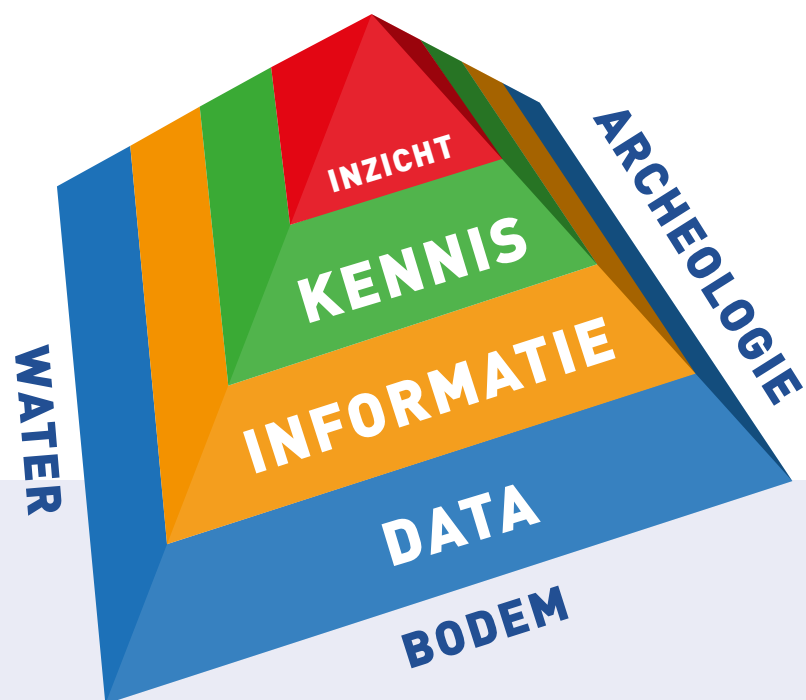
Bodem en water. Twee werkvelden die met elkaar verbonden zijn en anders zijn georganiseerd. Dan moet je verbinden, het woord dat mij als eerste te binnen schoot bij het afscheid van Walter van SIKB en onze werkrelatie. Het verbinden van overheid met bedrijven, van probleem-eigenaren, intermediairs en bevoegd gezag, van bodembeheer, bodem-bescherming en archeologie, van bodem en water. Ik kijk terug op een heel plezierige samenwerking: als bestuurder/probleemeigenaar vanuit Rijkswaterstaat als programmamanager bij het Informatiehuis Water (IHW) en als beheerder van een rijksmonument.

Een van die verbindingen die Walter met SIKB gemaakt heeft, is de samenwerking op het gebied van datastandaarden. Tien jaar geleden heeft SIKB het initiatief genomen om in samenwerking met onder andere het toenmalige IDSW, de voorloper van het huidige IHW, te komen tot een gezamenlijk uitwisselformaat voor meetgegevens binnen de sectoren Bodem en Water. In 2012/2013 hebben SIKB en IHW samen het informatiemodel IM Metingen ontwikkeld. Sinds die tijd beheren we IM Metingen ook samen. Het model is geschikt voor het uitwisselen van chemische, fysische en biologische meetgegevens en kan worden toegepast in zowel de watersector als de bodemsector.

In 2014 hebben we samen het Centraal College van Deskundigen (CCvD) 'Data-standaarden' ingericht, waarin het beheer van onze datastandaarden (SIKB0101 en Aquo) is ondergebracht. Vorig jaar is ook het beheer van de GWSW-data-standaarden van Stichting RIONED hieraan toegevoegd. De kracht van onze werkwijze is dat we onze standaarden ontwikkelen en vaststellen in nauwe samenwerking met alle partijen in de keten, zowel gebruikers als de leveranciers van applicaties. Uitwisseling van gegevens wordt steeds belangrijker. Standaarden blijven, maar het beheer en de wijze waarop we standaarden aanbieden zal wijzigen. Onze werkwijze met een CCvD en onderliggende werk- en expertgroepen is ook breder

toepasbaar. Niet alleen in andere domeinen, maar ook voor het beheer van andere uitwisselstandaarden (API's), die bijvoorbeeld nodig zijn voor het Digitale Stelsel Omgevingswet en de Digitale Delta.

Er ligt een stevig fundament voor het beheer van data-standaarden op het gebied van bodem en water. Voor SIKB, IHW en anderen de uitdaging om dit verder uit te bouwen en te implementeren. Voor Walter zie ik een prachtige uitdaging bij ERM en wens hem daarbij veel succes en plezier toe. Zelf heb ik ook een klein persoonlijk belang daarbij. Ik zie uit naar meer kennis en praktische adviezen en richtlijnen voor verdere verduurzaming van mijn woonhuis uit 1860.

Marjolein Verschuur en Joost Kuggeleijn
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Ministerie OCW

Kundig en met doorzettingskracht

In 2016 zorgde de introductie van certificering voor de grootste verandering in de sector archeologie sinds jaren. De SIKB heeft een grote bijdrage geleverd aan die overgang.

Wie archeologisch onderzoek op het land of onder water wil uitvoeren heeft hier sinds de Erfgoedwet van kracht werd een certificaat voor nodig. Tot die tijd bestond er een vergunningstelsel, waarbij het Rijk aan archeologische bedrijven of diensten een opgravingsvergunning verleende. De belangrijkste reden om over te gaan op certificering was de wens om niet alleen bij het verlenen van de vergunning aandacht te besteden aan de kwaliteit van archeologisch onderzoek, maar voortdurend. Organisaties die professioneel opgraven kunnen nu bij verschillende certificerende instellingen een certificaat aanvragen. Door de archeologische sector is binnen het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie de kwaliteitsnorm als basis voor de certificering opgesteld.

De feestelijke uitreiking van het eerste certificaat archeologie

Kees Keuzenkamp

Voorzitter CCvD Datastandaarden

Herinnering aan Walter

*Denkend aan Walter
zie ik een fijne relatie
Die jaren geleden
in Rijnmond begon
Als jonge ambtenaren
samen hard aan de slag
Met bodembescherming
en bodemsanering*

*Samen mah-jonggen
en koken en eten
in steeds nieuwe huizen
met opgroeiende kinderen*

*Daarna eigen wegen
beide hard werkend
aan een beter milieu
en duurzaam beleid
Na jaren apart
Ineens toch weer samen
Walter en Arie
vroegen doe je weer mee?
We beginnen nu eerst
als een kleine commissie
maar we hebben een visie
voor een CCvD*

*Met steeds kleine stapjes
maakte Walter de visie compleet
met bodem én water,
archo en riool
Excellent beheerder
pas-toe-of-leg-uit*

*Het werk is klaar
Dus tijd voor vernieuwing
Maar nu van jezelf
saluut! Het was mooi
Wellicht dat de paden
elkaar toch weer kruisen
in toekomstige klussen
je weet het maar nooit.*

Voor alle partijen (bedrijven, diensten, overheden, toezichthouders, vrijwilligersorganisaties etc.) was alles wat met certificering te maken heeft nieuw en onbekend terrein, waarover veel vragen en geregeld ook zorgen bestonden. Heeft mijn bedrijf voldoende draagkracht om de lasten van de certificering te dragen? Zijn al die regels en reguleringen nou wel nodig om de kwaliteit te garanderen? Wat betekent dit voor mij als zzp-er? De belangen waren, met name bij archeologische bedrijven, groot.

Er zijn aan de feitelijke invoering vele, vele overleggen voorafgegaan en vele, vele versies van protocollen, beoordelingsrichtlijnen en schema's zijn via vele, vele mailwisselingen becommentarieerd. Zonder de deskundige begeleiding van SIKB zou dit alles ontaard zijn in chaos. En hoewel één en ander natuurlijk niet zonder strubbelingen en soms pittige discussies is verlopen is het toch gelukt om tot een goed resultaat te komen.

De bijdrage van Walter aan dit proces was niet gering. Kundig en met doorzettingskracht hielp hij allen over ingewikkelde hobbels, door steeds weer terug te grijpen op de feiten. Walter is daarmee een onmisbare partner geweest om deze voor de archeologische sector ingrijpende verandering in een relatief kort tijdsbestek door te voeren.

Walter, bedankt!

Paul Spaans

Voorzitter Platform Baggernet & Waterschap Vallei en Veluwe

Waardering voor Platform Baggernet

De afgelopen 20 jaar heeft er een enorme kennisontwikkeling plaatsgevonden op het gebied van het waterbodembeheer. Zowel kennisontwikkeling als de verspreiding en toepassing van de kennis heeft een enorme vlucht genomen. Toch blijft goed waterbodembeheer een uitdaging voor het werkveld. Telkens weer zijn er nieuwe uitdagingen en vormt de nieuwe kennis de basis voor vernieuwingen in de uitvoering.

Het Platform Baggernet is opgericht in mei 1999. Vanaf het begin is Walter de Koning hierbij betrokken geweest en is derhalve continu een sturende kracht in deze netwerkorganisatie geweest. Baggernet is gericht op versterking van het netwerk van kennis en kennissen op het gebied van waterbodembeheer en baggerwerken. Het idee achter Baggernet is. Dat als mensen in het werkveld elkaar kennen en elkaar beter kunnen vinden, er meer uitwisseling en inzet van kennis en informatie plaatsvindt, wat leidt tot effectiever waterbodembeheer.

Walter heeft met zijn kennis van het werkveld, een heldere visie en zijn positief kritische inbreng er mede toe bijgedragen dat de doelstelling van Baggernet gerealiseerd wordt.

De baggernetdagen mogen zich, elke keer weer, verheugen op een grote opkomst vanuit de aannemers. De waterschappen en de adviesbureaus. De waardering voor deze dagen is goed.

De opgaven voor de toekomst zijn er velen. Vanuit de Omgevingswet zullen nieuwe ontsluitingstechnieken en daarbij behorende normen voor de waterbodems worden voorgeschreven. Het circulair werken zal verder uitgebouwd moeten worden en het terugdringen van de CO₂ uitstoot bij de uitvoering van werken zal nog meer gemeengoed moeten worden. De biologische component bij het baggeren moet ook meer aandacht krijgen.

Toekomst

Allereerst wil ik Walter meegeven dat wij dankbaar zijn voor zijn inzet voor het werkveld waterbodembeheer. Walter mag terugzien op productieve jaren die bijgedragen hebben aan goede verhoudingen in het werkveld en een continue uitwisseling van kennis. Wij zijn hier beter van geworden.

Voor de toekomst wens ik Walter een goede gezondheid en vooral veel plezier in zijn werk voor ERM. Aan de cultuurhistorie, waaronder monumenten, lezen wij onze geschiedenis, maar het vormt tevens het pad waarlangs wij ons verder ontwikkelen.

Namens het Platform Baggernet wensen wij jou veel succes in je verdere carrière!

De organisatie van het platform Baggernet met v.l.n.r. Edwin Lokkerbol, Fred de Haan, Walter de Koning, Elmert de Boer, Paul Spaan, Guido Ritskes en Monique Kielliger.

Saskia Schulten

Consultant NEN Milieu & Maatschappij

Oog voor afstemming en overleg NEN en SIKB documenten

Tien jaar geleden, toen ik binnen NEN betrokken raakte bij bodemcommissies, kruiste mijn pad voor het eerst met die van Walter. Sindsdien hebben we elkaar op gezette tijden gesproken.

Ik heb veel waardering voor Walter: voor zijn enorme bodemkennis en grote netwerk maar vooral voor zijn missie en passie om een goed bodemkwaliteitssysteem op te zetten.

Walter zit altijd vol energie, is constructief en oplossingsgericht. Ook maakte hij altijd tijd voor me vrij, ondanks zijn veelal volle agenda. Ik snap daarom goed dat hij besloten heeft een keuze te maken tussen SIKB en ERM, want wat hij doet, wil hij met volle overgave kunnen doen.

Met SIKB heeft hij een mooi systeem neergezet om de kwaliteit van bodemonderzoek te borgen. Een goede aanvulling op de normen die NEN beheert. Om de protocollen en normen goed op elkaar te laten aansluiten, tegenstrijdigheden of overlap te voorkomen, is er onderling altijd oog voor afstemming en overleg geweest. Ik heb deze afstemming in de jaren alleen maar zien groeien: van een gezamenlijk NEN 5744/protocol 2002 overleg tot een vast halfjaarlijks NEN-SIKB overleg om te bespreken wat er bij beiden op de rol staat en waar afstemming wenselijk is. Alles in het licht om onze gezamenlijke achterban maximaal te bedienen. Veel dank aan Walter, maar ook aan Arthur, Guido, Sonja en Jelle voor de constructieve samenwerking die we samen hebben opgebouwd.

Ook in de toekomst zal de behoefte aan bodemafspraken en kwaliteitsborging blijven bestaan. Wat minder gericht op de 'klassieke' verontreinigingen en technieken, wat meer op andere stoffen (PFAS, plastics), snellere en goedkopere technieken, bodemvruchtbaarheid (voedselzekerheid), klimaat (bodemdaling, CO₂

opslag), enzovoort. Er ligt dus ook voor de nieuwe directeur, Henk Koster, een mooie taak klaar om, daar waar kwaliteitsborging belangrijk is, BRL-en te ontwikkelen met de markt.

Ik wens Walter, mede namens mijn (oud)-collega's met wie hij heeft samengewerkt, het allerbeste voor de toekomst en ik zie graag dat onze werkpaden elkaar nog eens kruisen!

Arie Deelen, Boudewijn Goudswaard, Jos Theeuwen en Henk van Zoelen

Respectievelijk voorzitter SIKB bestuur en (voormalige) leden van het SIKB bestuur

Walter is blijven bouwen

‘Het wordt weer eens tijd om een nieuwe kritische procesanalyse op te stellen, en dan voor alle sectoren die zich bezighouden met bodem en ondergrond. Zo zijn we 20 jaar geleden, voorafgaand aan de oprichting van SIKB, begonnen. Toen alleen voor het bodembeheer. Nu, na zoveel groei en verbreding, zou een nieuwe analyse heel zinvol zijn. Hoe ver zijn we met de kwaliteitsborging van de ondergrond in brede zin, is de aandacht voldoende evenredig bedeed, en waar zitten eventuele lacunes?’

Founding fathers

De twee founding fathers van SIKB en hun eerste kompanen zitten aan tafel. Jos Theeuwen en Henk van Zoelen als de initiatiefnemers en Arie Deelen en Boudewijn Goudswaard ook van het eerste uur.

Jos Theeuwen werkte bij de toenmalige Grontmij en nu bij RIVM. Henk van Zoelen was en is binnen de overheid werkzaam. Vanuit de private en publieke sector zochten zij elkaar op, uit zorg over het imago van de bodemsector. Een sector met een scope, zo anders dan nu, voornamelijk gericht op het saneren van vervuilde grond. Over de kwaliteit van de verschillende schakels heerste ontevredenheid. Niet dat het zo slecht ging, maar het zou zeker beter kunnen. Arie Deelen, toen werkzaam bij het Ministerie VROM, sloot zich bij hen aan en gedrieën ontwierpen zij een bouwtekening voor het latere SIKB. Dat was eind vorige eeuw. Enkele jaren na de oprichting in 2000 vonden ook de archeologen onderdak bij SIKB. Gevieren blikken zij terug, en vooruit, op 20 jaar SIKB, en dus 20 jaar werk van Walter de Koning. ‘De koning van SIKB’, wat niet alleen gekscherend, maar vooral ook als zeer positief wordt bedoeld, beklemtonen de heren.

Kracht en eenzaamheid

Gelijk met de officiële oprichting van SIKB werd Walter aangetrokken als directeur, trad Arie, inmiddels werkzaam bij DCMR Milieudienst Rijnmond, aan als onafhankelijk voorzitter van het bestuur en Jos, Henk en snel na hen Boudewijn namen een

bestuursfunctie op zich. ‘Dat bestuur’, is een van de noties die al terugblikkend wordt gemaakt, is na de beginperiode meer een Raad van Toezicht geworden, dan een bestuur in de meest letterlijke zin van het woord. ‘Walter doet het werk, bijgestaan door zijn medewerkers, en vraagt het bestuur om op goed onderbouwde voorstellen een akkoord’, merkt Arie op. Wat volgens Jos ook zo kenmerkend is: ‘de koning combineert kracht en eenzaamheid in zich’. De sturende, beter gezegd stuwende kracht van Walter komt volgens hen onder andere tot uiting in de praktische wijze waarop SIKB is gegroeid. Wat begon met bodemsanering is uitgegroeid tot een netwerkorganisatie en schemabeheerder voor velen die werkzaam zijn op het gebied van bodem en ondergrond. Daar lagen altijd behoeften vanuit die andere werkvelden aan ten grondslag. Dat begon met de aansluiting van de archeologen, en dat ging door met aandachtsvelden als bodembescherming, bodemenergie, bemalingen, dataverkeer, baggerwerk en de samenhang met watermanagement. ‘Bij Walter klopte iemand aan, en als hij een kans zag om aan zo’n verzoek te voldoen bracht hij een altijd zeer degelijk beargumenteerd voorstel in tot verbreding van de SIKB-werkzaamheden’ zegt Henk. Boudewijn herinnert zich zo ook de aansluiting van de archeologen. ‘Ontwikkelingen op het gebied van wetgeving, zoals het principe “de veroorzaker betaalt” stelden de archeologiesector voor de vraag of zij zelf de benodigde richtlijnen en protocollen diende te gaan opstellen, of daarvoor aansluiting te zoeken bij een daarin gespecialiseerde organisatie. Bij een van de discussies daarover nodigde ik Walter uit. Hoewel ik hem na afloop molenwiekend, qua informatie die hij gekregen had, de zaal zag verlaten, stond hij open voor de kansen tot verbreding van het aandachtsgebied van SIKB’.

Broek omhooghouden

Groei door aanbod dus. Nodig ook, om verzekerd te zijn van een voldoende stabiele organisatie. ‘We wilden dat iedere sector zich ook eigenaar voelde van SIKB en ook de gelden inbracht om de werkzaamheden efficiënt te kunnen uitvoeren, memoreert Arie. ‘En structureel afhankelijk zijn van subsidie van de overheid wilden we ook niet’. Nieuwe sectoren waren welkom, ‘maar wel passend binnen het overkoepelende bodem en ondergrond verhaal’, stellen de gesprekpartners nadrukkelijk. Tegelijk duidde die behoefte tot aansluiting ook op de waardering voor het werk van SIKB. Een groeiende waardering, want de initiatiefnemers herinneren zich de aanvankelijke weerstand die her en der bestond.

Boudewijn weet nog het verzet van de archeologen, die ‘zich als wetenschappers distantieerden van de bodemmenschen, “op maximaal HBO-niveau”, die louter met verontreinigingen bezig waren’. En ook de structuur van SIKB, met een bestuur, met een CCvD en met een Programmaraad, was voor de archeologen een groot discussiepunt. Boudewijn: ‘Walter balanceerde steeds als een koorddanser tus-

sen de verschillende opvattingen en diverse achterbannen om de balans te vinden'. 'En ook nog eens tussen de wetgeving van het ministerie en de voorgenomen regelgeving', vullen de anderen aan. Het balanceren verwoordde Walter doorgaans door na een vraag of opmerking eerst een pauze in te lassen. 'Jaaaah... en dan bleef het een tijdje stil, en zag je hem nadenken tot hij het juiste antwoord had gevonden'.

De 'Tekeningens en meisjes' actief op het SIKB congres, 2015

Gevangene van samenwerking

Balanceren deed Walter, en doet SIKB nog altijd, ook als netwerkorganisatie. Alle partijen bij elkaar brengen en houden is een bewuste keuze en een kracht van SIKB. 'En het risico is daarbij dat je gevangen zit in je eigen netwerk', merkt Jos op. 'Je wilt als organisatie de gehele keten omvatten, dus ook de overheden aan boord hebben. Maar juist die drukken een groot stempel op je werkzaamheden. Je verliest daardoor slagkracht. Als je dat niet goed weet te begeleiden ben je ook een gevangene van je samenwerking'. Wat niet betekent dat je geen kant meer op

De tango op het SIKB jaarcongres, 2014

kunt. Walter is, en dat zal SIKB moeten blijven doen, altijd op zoek geweest naar hoe die bodem en ondergrond sector er nu precies uitziet. Wie doet wat en speelt welke rol? In de woorden van Boudewijn: 'Altijd de randjes van het oerwoud opzoeken, want daar leven de spannendste apen'. Hij geeft het actuele voorbeeld van de verschuiving van archeologie naar gebouwd erfgoed. 'We gaan, en moeten nog veel meer gaan naar een volledig integrale benadering van onze leefomgeving. Waarin de landbouw net zo'n rol speelt als de monumentenzorg en elke andere actor'. Voor SIKB ziet hij daarin ook een belangrijke toegevoegde waarde liggen. 'Kennis en ervaringen over uitvoering uitwisselen tussen de verschillende sectoren'. 'Misschien is dat wel de belangrijkste ontwikkeling in de afgelopen 20 jaar', vult Henk aan. 'Toen SIKB nog "van ons" was, ging het louter om de protocollen, plat gezegd. Nu is het fenomeen kennis erbij gekomen, uitvoeringskennis. Waarbij ik mij wel afvraag hoe zich dat verhoudt tot andere kennisinstututen of platforms, zoals het Expertisenetwerk Bodem en Ondergrond, mede door SIKB geïnitieerd. Als organisatie verzorg je een deel van de backoffice, maar hoe blijf je zichtbaar in de frontoffice?' De anderen beamen dat zij dat ook een lastig vraagstuk vinden.

'SIKB zal zich vooral moeten voorstaan op het managen van kennis in relatie tot de uitvoeringspraktijk', stelt Arie. Jos ziet daarin ook veel kansen voor SIKB. 'Er is een grote uitstroom op gang gekomen van kenniswerkers bij zowel overheden als in de private sector. Velen zijn op een pensioengerechtigde leeftijd gekomen. SIKB moet

daarin niet de rol van bibliotheek of van onderzoeksinstituut op zich nemen, maar als het de kennis betreffende de uitvoeringspraktijk goed voor het voetlicht weet te brengen en betrokkenen daarbij goed weet te faciliteren, is dat voor de hele sector van grote waarde'. Hij geeft het voorbeeld van de aanleg van de verkeerstunnel onder Maastricht. 'Bij die bouw is veel kennis en ervaring opgedaan. Toch verdwijnt alles wat daar is geleerd na de oplevering. Specifiek op het gebied van methodiek. Dat op te slaan en voor de volgende generaties ontsloten te houden, dat zou een goede toegevoegde waarde van SIKB zijn'.

Het huis SIKB

Het brengt de gesprekspartners op het SIKB als bouwwerk zelf. Ze vinden het belangrijk dat in het bestuur alle bloedgroepen zijn vertegenwoordigd. 'Het bestuur is de bewonersvereniging. En op elke etage huist een sector, die gaandeweg hebben gemerkt veel van elkaar te kunnen leren. De kritische houding van weleer over elkaar is omgeslagen in waardering voor elkaar'. 'Weten we ook genoeg van elkaar?' wil Arie weten. Walter wel, is het antwoord. Walter is de bouwer, beheerder en conciërge die elk trappetje en gangetje kent. Dat wordt dus ook de opdracht aan zijn opvolger. En iedereen het gevoel te geven erbij te horen en van elkaar te kunnen leren. Dat kan met het bewonersfeest - het Jaarcongres - maar dat moet ook door gezamenlijk te blijven bouwen. 'Walter', verhaalt Jos, zei in het begin: "Ik ben een bouwer, geen beheerder, dan ben ik weg". Hij is gewoon blijven bouwen.'

Tv0

Het SIKB team anno 2018

V.l.n.r.: Jos Theeuwen, Boudewijn Goudswaard, Arie Deelen en Henk van Zoelen

De SIKB logo's door de jaren heen...

Colofon

Dit Liber Amicorum voor Walter de Koning is door het SIKB-team gemaakt ter gelegenheid van zijn vertrek als directeur van SIKB.

(Eind)redactie

Theo van Oeffelt en Esther Wieringa

Vormgeving

Van Lint in vorm, Doménique van Lint

Foto's

Theo van Oeffelt, Esther Wieringa en SIKB

Aangeboden op 20 september 2018 tijdens het SIKB Jaarcongres.
Met veel dank aan allen die een bijdrage hebben willen leveren.